

Maksutase ja ulkomainen varallisuusasema

Vaihtotase ylijäämäinen, pääomaa vietiin vuoden 2014 viimeisellä neljänneksellä

Ylijäämäinen ensitulon tili ja kauppataase käänsivät vaihtotaseen ylijäämäiseksi vuoden 2014 viimeisellä neljänneksellä. Rahoitustaseen puolella pääomaa vietiin ulkomaille. Koko vuoden 2014 ennakkotietojen mukaan vaihtotase pysyi alijäämäisenä ja yrityskaupat kasvattivat pääoman tuontia.

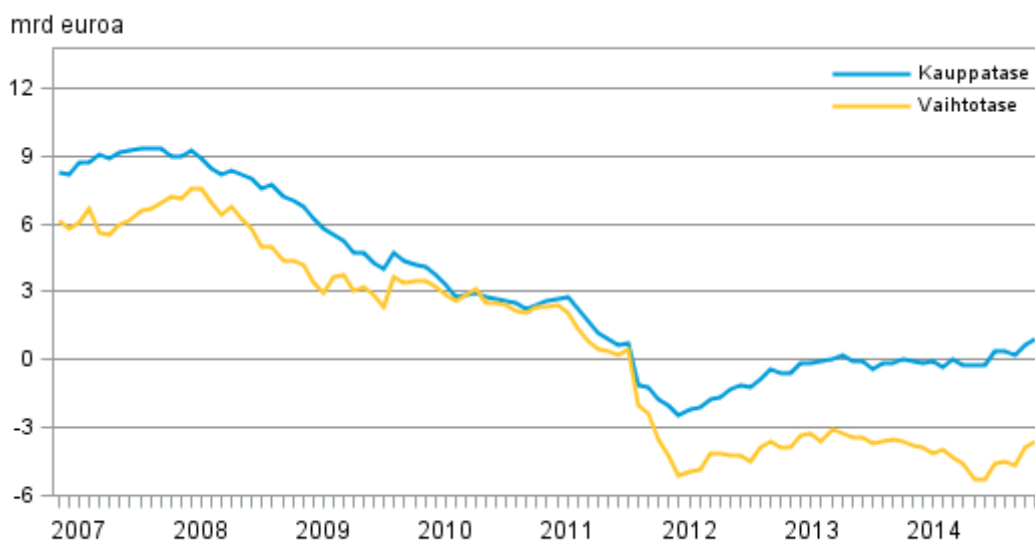
Vaihtotase ylijäämäinen vuoden 2014 viimeisellä neljänneksellä

Vaihtotaseen ylijäämä oli 0,4 miljardia euroa vuoden 2014 viimeisellä neljänneksellä, mikä johtui ylijäämäisestä kauppataseesta ja ensitulon tilistä.

Maksutaseen mukainen kauppataase oli 0,4 miljardia euroa ylijäämäinen, kun tavaravienti oli 14,2 miljardia euroa ja tuonti 13,8 miljardia euroa. Palveluiden vienti 2014 viimeisellä neljänneksellä oli 5,4 miljardia ja tuonti 5,6 miljardia euroa. Palveluiden vienti laski useimmissa palveluerissä lukuunottamatta televiestintä-, tietojenkäsittely- ja tietopalveluita, jotka kasvoivat vuoden takaiseen verrattuna. Tavara- ja palvelukaupassa sekä viennin että tuonnin tasot laskivat vuoden 2013 viimeisen neljänneksen tasosta, joskin tuonti väheni molemmissa erissä vientiä enemmän.

Ensitulon tili oli vuoden 2014 viimeisellä neljänneksellä 0,5 miljardia ylijäämäinen, mikä selittyy sijoitustuloilla. Suomeen maksetut sijoitustulot olivat arvoltaan 3 miljardia ja ulkomaille maksetut sijoitustulot olivat 2,6 miljardia euroa. Sijoitustuloja ovat muun muassa korot ja osingot.

Suomen vaihtotase ja kauppataase, 12 kk liukuva summa

Pääomaa vietiin vuoden 2014 viimeisellä neljänneksellä

Vuoden 2014 viimeisellä neljänneksellä Suomesta vietiin pääomaa ulkomaille nettomääräisesti 1,9 miljardia euroa. Pääomaa vietiin eniten muina sijoituksina (lainoina, talletuksina ja kauppaluottoina), yhteensä 4,6 miljardia euroa. Vastaavasti pääomaa tuotiin eniten arvopaperisijoituksina, yhteensä 1,5 miljardia euroa.

Pääomaa palautui ulkomailta Suomeen 0,9 miljardia euroa arvopaperisijoituksina. Suomalaiset sijoittajat kotiuttivat arvopaperisijoituksiaan etenkin ulkomaisista osakkeista ja rahamarkkinapapereista ja vastaavasti kasvattivat sijoituksiaan joukkovelkakirjalainoissa.

Ulkomaiset sijoittajat lisäsivät sijoituksiaan suomalaisissa arvopapereissa 0,6 miljardilla eurolla. Sijoitukset suomalaisissa rahamarkkinapapereissa kasvoivat, kun taas ulkomaiset sijoittajat vetivät pois sijoituksiaan Suomeen rekisteröidyistä sijoitusrahastoista sekä suomalaisista joukkovelkakirjalainoista.

Suorina sijoituksina pääomaa tuotiin nettomääräisesti 0,9 miljardia euroa. Suorien sijoitusten saamiset kasvoivat 1,5 miljardilla eurolla, kun taas velat kasvoivat 2,4 miljardilla eurolla. Muina sijoituksina pääomaa vietiin Suomesta ulkomaille nettomääräisesti 4,6 miljardin euron arvosta.

Taulukko 1. Ulkomaiset saamiset ja velat sijoituslajeittain vuoden 2014 viimeisellä neljänneksellä, miljardia euroa

	Sijoituskanta 30.9.2014	Rahoitustaloustoimet	Hintamuutokset	Valuuttakurssien ja muiden arvostuserien muutokset	Sijoituskanta 31.12.2014
Rahoitustase	3,6	1,9	-3,8	-0,8	0,8
Saamiset	716,9	-33,6	40,7	-0,4	723,6
Velat	713,3	-35,5	44,5	0,5	722,8
Suorat sijoitukset	31,1	-0,9	-1,0	-3,3	25,9
Saamiset	138,5	1,5	-0,9	-3,6	135,5
Velat	107,4	2,4	0,2	-0,3	109,6
Arvopaperisijoitukset	-2,7	-1,5	-1,7	3,2	-2,7
Saamiset	279,8	-0,9	1,8	3,4	284,0
Velat	282,5	0,6	3,5	0,2	286,8
Muut sijoitukset	-42,3	4,6	0,0	-0,9	-38,6
Saamiset	175,7	-9,4	0,0	-0,1	166,1
Velat	218,0	-14,0	0,0	0,7	204,7
Johdannaiset	8,9	-0,4	-1,1	0,0	7,5
Valuuttavaranto	8,5	0,1	0,0	0,1	8,8

Vaihtotase alijäämäinen, pääomaa tuotiin eniten suorina sijoituksina vuonna 2014

Ennakollisten tietojen mukaan vuonna 2014 vaihtotaseen alijäämä oli 3,8 miljardia euroa. Vaihtotaseen tuloissa ja menoissa ei ollut merkittävää muutosta vuoden 2013 tasoihin verrattuna. Kauppatasetta lukuun ottamatta vaihtotaseen alerät olivat alijäämäisiä.

Maksutaseen mukainen kauppatase vuonna 2014 oli 0,7 miljardia euroa ylijäämäinen ja palvelutase oli 1,5 miljardia euroa alijäämäinen. Yhteenlasketussa tavara- ja palvelukaupassa tuonti laski vientiä enemmän. Palveluiden vienti laski lähes kaikissa aluerissä. Televiestintä-, tietojenkäsittely- ja tietopalveluissa vienti kasvoi edellisvuodesta. Myös palveluiden tuonti vähentyi suurimmassa osassa palveluita.

Ensitulon tili oli 0,5 miljardia alijäämäinen, kun tuloja oli 14 miljardia euroa ja menoja 14,6 miljardia euroa. Vuonna 2013 ensitulon tili oli 0,3 miljardia ylijäämäinen. Ensitulon tilistä merkittävin erä on sijoitustulo, joita maksettiin Suomeen 12,5 miljardia euroa ja Suomesta ulkomaille 13,5 miljardia euroa.

Tulojen uudelleenjaon tili oli 2,5 miljardia euroa alijäämäinen. Tulojen uudelleenjakoon sisältyvät muun muassa maksut kansainvälisille järjestöille.

Yrityskaupat kasvattivat velkaa vuonna 2014

Ennakkotietojen mukaan Suomeen tuotiin pääomaa nettomääräisesti 9,3 miljardin euron arvosta vuonna 2014.

Nettomääräisesti pääomaa tuotiin ulkomailta Suomeen eniten suorina sijoituksina, 13,6 miljardia euroa. Suorien sijoitusten velan kasvu edellisvuoteen verrattuna selittyy pääasiassa yrityskauppojen elpymisellä. Suorien sijoitusten saamiset olivat vuoden 2014 lopussa 135,5 miljardia euroa ja velat 109,6 miljardia euroa. Suoriin sijoituksiin liittyvä nettovarallisuusasema on selvästi supistunut vuoden 2014 aikana, mikä selittyy pääasiassa konsernin sisäisten lainojen muutoksilla.

Pääomaa vietiin Suomesta ulkomaille nettomääräisesti eniten arvopaperisijoituksina, 5,5 miljardia euroa. Suomesta tehtiin ulkomaille arvopaperisijoituksia 13,3 miljardin euron edestä, mikä oli seurausta pääasiassa suomalaisten rahalaitosten ja Suomeen rekisteröityjen sijoitusrahastojen sijoituksista ulkomaisiin noteerattuihin osakkeisiin ja joukkovelkakirjalainoihin sekä työeläkelaitosten sijoituksista ulkomaisiin rahasto-osuuksiin. Ulkomailta sijoitettiin suomalaisiin arvopapereihin 7,8 miljardin euron arvosta. Ulkomaiset sijoittajat ostivat etenkin rahalaitosten ja muiden rahoitusta välittävien laitosten liikkeeseen laskemia joukkovelkakirjalainoja.

Vuoden 2014 lopussa Suomella oli saamia ulkomailta 723,6 miljardia euroa ja velkoja ulkomaille 722,8 miljardia euroa. Suomen ulkomainen nettovarallisuusasema laski vuoden 2013 lopun 9,7 miljardista eurosta 0,8 miljardiin euroon vuoden 2014 lopussa. Tämä selittyy pääasiassa suorien sijoitusten ulkomaisen velan kasvulla.

Uudistuksia maksutaseen kirjauksissa

Kansainvälisten ohjeiden mukaan maksutaseeseen on nyt kirjattu eurosetelien liikkeeseen laskuun ja kohdistamiseen eurojärjestelmän sisällä liittyvät saamiset ja velat vuodesta 2006 alkaen. Kirjaus kohdistui muihin sijoituksiin. Vuoden 2014 lopussa kirjaus supisti Suomen nettovarallisuusasemaa 5,2 miljardia euroa.

Ensitulon korkoihin lisättiin Euroopan keskuspankilta saatu korkotuotto, joka liittyy eurosetelien kohdistamiseen eurojärjestelmän sisällä.

Eroavaisuudet maksutaseen ja kansantalouden tilinpidon vaihtotaseessa

Kansantalouden tilinpidon ja maksutaseen mukainen vaihtotase eroavat vielä hieman, vaikka määritelmällisesti kyseessä on sama erä. Erot johtuvat lähdetietojen versioista ja joidenkin erien (tuotannolliset palvelut, välilliset rahoituspalvelut) eriävistä käsittelytavasta sekä poikkeavista julkaisuajankohdista.

Taulukko 2. Ulkomaiset saamiset ja velat sijoituslajeittain vuonna 2014, miljardia euroa

Korjattu 13.3.2015, klo 15:00. Korjattu luku on merkitty punaisella.

Saamiset ja velat	Sijoituskanta 31.12.2013	Rahoitustaloustoimet	Hintamuutokset	Valuuttakurssien ja muiden arvostuserien muutokset	Sijoituskanta 31.12.2014
Rahoitustase	9,7	-9,3	-5,6	6,0	0,8
Saamiset	651,4	-59,5	116,7	15,1	723,6
Velat	641,7	-50,3	122,3	9,1	722,8
Suorat sijoitukset	44,9	-13,6	-9,1	3,7	25,9
Saamiset	139,3	0,4	-8,7	4,5	135,5
Velat	94,4	14,0	0,4	0,8	109,6
Arvopaperisijoitukset	-14,0	5,5	0,0	5,8	-2,7
Saamiset	250,9	13,3	11,1	8,8	284,0
Velat	264,9	7,8	11,1	3,0	286,8
Muut sijoitukset	-34,4	-0,2	0,0	-4,0	-38,6
Saamiset	167,7	-3,4	0,0	1,9	166,1
Velat	202,1	-3,2	0,0	5,9	204,7
Johdannaiset	5,0	-0,7	3,3	-0,1	7,5
Valuuttavaranto	8,2	-0,2	0,0	0,6	8,8

Suomen maksutase tammikuussa 2015

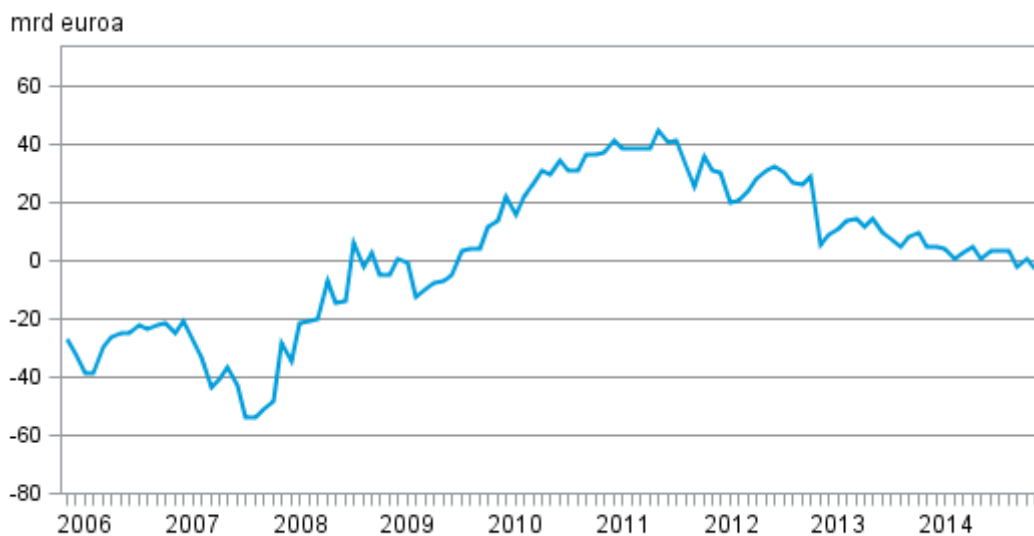
Vaihtotase oli tammikuussa 0,5 miljardia alijäämäinen. Vuotta aikaisemmin vastaavana ajankohtana vaihtotase oli 0,7 miljardia euroa alijäämäinen. Vaihtotaseen 12 kuukauden liukuva summa oli 3,6 miljardia alijäämäinen.

Tammikuussa 2015 ulkomaiset rahoitusvelat kasvoivat enemmän kuin rahoitussaamiset, pääomaa siis tuotiin nettomääräisesti. Suomeen tuotiin nettomääräisesti pääomaa yhteensä 2,5 miljardia euroa. Suorina sijoituksina pääomaa tuotiin nettomääräisesti 4,4 miljardia euroa ja arvopaperisijoituksina pääomaa vietiin nettomääräisesti 2,2 miljardia euroa.

Tammikuun 2015 lopussa nettovarallisuusasema oli -2,6 miljardia euroa, kun ulkomailta Suomeen saamia oli 784,3 mrd. euroa ja velkoja Suomesta ulkomaille oli 786,9 mrd. euroa. Suomen nettovarallisuusasema kääntyi negatiiviseksi maksutaseeseen tehtyjen eurosetelikirjausten takia.

Helmikuun 2015 tiedot julkistetaan 15.4.2015.

Ulkomainen nettovarallisuus kuukausittain

Sisällys

Taulukot

Liitetaulukot

Liitetaulukko 1. Suomen vaihtotase neljännesvuosittain 2014, milj. euroa.....	8
Liitetaulukko 2. Ulkomaiset saamiset ja velat sektoreittain neljännesvuosittain 2014, milj. euroa.....	8
Liitetaulukko 3. Ulkomainen varallisuus sektoreittain neljännesvuosittain 2014, milj. euroa.....	10
Liitetaulukko 4. Suomen maksutase 2015, milj. euroa.....	11

Kuviot

Kuviot

Liitekuvio 1. Suomen vaihtotase ja kauppataase.....	12
Laatuseloste: Suomen maksutase ja ulkomainen varallisuusasema.....	13

Liitetaulukot

Liitetaulukko 1. Suomen vaihtotase neljännesvuosittain 2014, milj. euroa

		Vuosi/neljännes				
		2013/Q4	2014/Q1	2014/Q2	2014/Q3	2014/Q4
Tulot	1. Vaihtotase	23 954	21 692	23 605	22 957	23 253
	1.1 Tavarat	14 324	13 243	14 528	13 751	14 213
	1.2 Palvelut	5 844	4 843	4 872	5 440	5 419
	1.3 Ensitulo	3 490	3 319	3 898	3 443	3 365
	1.4 Tulojen uudelleenjako	296	286	307	323	257
Menot	1. Vaihtotase	24 372	23 605	25 346	23 484	22 897
	1.1 Tavarat	14 164	13 537	14 096	13 635	13 787
	1.2 Palvelut	6 232	5 334	5 631	5 490	5 571
	1.3 Ensitulo	3 276	3 351	4 729	3 627	2 859
	1.4 Tulojen uudelleenjako	700	1 382	890	731	680

1) Luvut tulevat lopullisiksi yli kahden vuoden kuluttua tilastovuoden päättymisestä.

Liitetaulukko 2. Ulkomaiset saamiset ja velat sektoreittain neljännesvuosittain 2014, milj. euroa

		Vuosi/neljännes				
		2013/Q4	2014/Q1	2014/Q2	2014/Q3	2014/Q4
Saamiset	S1 Koko kansantalous (kotimaiset sektorit yhteensä)	23	-6 051	-7 487	-12 402	-33 608
	S11 Yritykset	-5 355	-8 545	-8 594	-7 945	-7 848
	S121 Keskuspankki	3 541	-2 021	-1 051	-6 682	7 773
	S122 Muut rahalaitokset	808	4 684	2 179	7 301	-16 223
	S123 Rahamarkkinarahastot	125	-37	-183	378	68
	S124 Yhteissijoitusyritykset pl. rahamarkkinarahastot	609	1 823	1 849	394	-1 090
	S125+S126+S127 Muut rahoituksen välittäjät rahoituksen ja vakuutuksen välitystä avustavat laitokset ja konserninsisäiset rahoitusyksiköt ja rahanlainaajat	364	25	871	804	-160
	S128+S129 Vakuutuslaitokset ja eläkerahastot	1 357	32	-1 105	-506	-1 307
	S1311 Valtionhallinto	-3 065	-1 862	-3 047	-4 497	-9 025
	S1313 Paikallishallinto	2	6	11	7	6
	S1314 Sosiaaliturvarahastot	1 320	-19	1 405	-1 676	-5 892
	S14+S15 Kotitaloudet ja kotitalouksia palvelevat voittoa tavoittelemattomat yhteisöt	318	-135	180	20	90
	Velat	S1 Koko kansantalous (kotimaiset sektorit yhteensä)	-2 609	1 687	-4 151	-12 336
S11 Yritykset		-4 437	-1 999	-4 825	-6 053	-10 236
S121 Keskuspankki		-412	-26	-282	88	67
S122 Muut rahalaitokset		5 114	5 067	4 686	99	-14 151
S123 Rahamarkkinarahastot		30	21	-1	-16	15
S124 Yhteissijoitusyritykset pl. rahamarkkinarahastot		563	110	886	-1 138	-834
S125+S126+S127 Muut rahoituksen välittäjät rahoituksen ja vakuutuksen välitystä avustavat laitokset ja konserninsisäiset rahoitusyksiköt ja rahanlainaajat		986	1 075	713	1 101	135
S128+S129 Vakuutuslaitokset ja eläkerahastot		63	64	-116	40	27
S1311 Valtionhallinto		-2 564	-305	-3 118	-3 727	-5 903
S1313 Paikallishallinto		-174	-20	2	4	115
S1314 Sosiaaliturvarahastot		-1 781	-2 302	-2 096	-2 733	-4 730
S14+S15 Kotitaloudet ja kotitalouksia palvelevat voittoa tavoittelemattomat yhteisöt		1				
Netto		S1 Koko kansantalous (kotimaiset sektorit yhteensä)	2 632	-7 738	-3 337	-66
	S11 Yritykset	-918	-6 546	-3 769	-1 892	2 388
	S121 Keskuspankki	3 953	-1 996	-769	-6 769	7 705
	S122 Muut rahalaitokset	-4 307	-383	-2 507	7 203	-2 072
	S123 Rahamarkkinarahastot	95	-59	-183	394	54
	S124 Yhteissijoitusyritykset pl. rahamarkkinarahastot	46	1 712	963	1 532	-256
	S125+S126+S127 Muut rahoituksen välittäjät rahoituksen ja vakuutuksen välitystä avustavat laitokset ja konserninsisäiset rahoitusyksiköt ja rahanlainaajat	-622	-1 051	157	-297	-294
	S128+S129 Vakuutuslaitokset ja eläkerahastot	1 294	-32	-990	-546	-1 334
	S1311 Valtionhallinto	-501	-1 557	71	-770	-3 123
	S1313 Paikallishallinto	176	26	8	2	-109
	S1314 Sosiaaliturvarahastot	3 101	2 283	3 501	1 057	-1 162
	S14+S15 Kotitaloudet ja kotitalouksia palvelevat voittoa tavoittelemattomat yhteisöt	316	-135	180	20	90

1) Luvut tulevat lopullisiksi yli kahden vuoden kuluttua tilastovuoden päättymisestä.

Liitetaulukko 3. Ulkomainen varallisuus sektoreittain neljännesvuosittain 2014, milj. euroa

		Vuosi/neljännes					
		2013/Q4	2014/Q1	2014/Q2	2014/Q3	2014/Q4	
Saamiset	S1 Koko kansantalous (kotimaiset sektorit yhteensä)	651 391	662 051	686 020	716 915	723 640	
	S11 Yritykset	129 538	127 811	125 592	126 925	128 461	
	S121 Keskuspankki	46 172	44 326	43 422	37 150	45 139	
	S122 Muut rahalaitokset	239 901	246 706	260 840	289 902	291 291	
	S123 Rahamarkkinarahastot	2 135	2 095	1 909	2 287	2 351	
	S124 Yhteissijoitusyritykset pl. rahamarkkinarahastot	54 391	56 786	60 057	61 538	61 194	
	S125+S126+S127 Muut rahoituksen välittäjät rahoituksen ja vakuutuksen välitystä avustavat laitokset ja konserninsisäiset rahoitusyksiköt ja rahanlainaajat	18 561	19 097	20 444	21 634	20 947	
	S128+S129 Vakuutuslaitokset ja eläkerahastot	25 217	25 394	24 869	24 751	23 639	
	S1311 Valtionhallinto	19 069	20 490	22 566	21 168	18 696	
	S1313 Paikallishallinto	355	366	398	406	413	
	S1314 Sosiaaliturvarahastot	104 325	107 264	113 807	118 802	119 095	
	S14+S15 Kotitaloudet ja kotitalouksia palvelevat voittoa tavoittelemattomat yhteisöt	11 726	11 716	12 117	12 353	12 415	
	Velat	S1 Koko kansantalous (kotimaiset sektorit yhteensä)	641 678	658 028	681 559	713 326	722 809
		S11 Yritykset	169 760	172 668	175 566	181 019	183 737
S121 Keskuspankki		10 630	10 579	10 330	10 469	10 607	
S122 Muut rahalaitokset		317 282	323 154	338 949	361 693	365 967	
S123 Rahamarkkinarahastot		-14	8	7	-9	5	
S124 Yhteissijoitusyritykset pl. rahamarkkinarahastot		16 896	17 107	18 379	17 540	16 768	
S125+S126+S127 Muut rahoituksen välittäjät rahoituksen ja vakuutuksen välitystä avustavat laitokset ja konserninsisäiset rahoitusyksiköt ja rahanlainaajat		25 084	26 619	27 812	29 605	30 058	
S128+S129 Vakuutuslaitokset ja eläkerahastot		3 129	3 268	3 176	3 290	3 398	
S1311 Valtionhallinto		93 577	98 376	101 891	102 662	105 071	
S1313 Paikallishallinto		2 324	2 231	2 232	2 237	2 352	
S1314 Sosiaaliturvarahastot		2 984	3 005	3 191	3 807	3 832	
S14+S15 Kotitaloudet ja kotitalouksia palvelevat voittoa tavoittelemattomat yhteisöt		26	1 013	27	1 014	1 014	
Netto		S1 Koko kansantalous (kotimaiset sektorit yhteensä)	9 713	4 023	4 461	3 589	831
		S11 Yritykset	-40 222	-44 857	-49 974	-54 094	-55 276
	S121 Keskuspankki	35 542	33 746	33 092	26 681	34 531	
	S122 Muut rahalaitokset	-77 381	-76 448	-78 110	-71 791	-74 676	
	S123 Rahamarkkinarahastot	2 149	2 088	1 902	2 296	2 346	
	S124 Yhteissijoitusyritykset pl. rahamarkkinarahastot	37 495	39 679	41 678	43 997	44 426	
	S125+S126+S127 Muut rahoituksen välittäjät rahoituksen ja vakuutuksen välitystä avustavat laitokset ja konserninsisäiset rahoitusyksiköt ja rahanlainaajat	-6 523	-7 521	-7 368	-7 972	-9 111	
	S128+S129 Vakuutuslaitokset ja eläkerahastot	22 088	22 125	21 693	21 461	20 242	
	S1311 Valtionhallinto	-74 508	-77 887	-79 324	-81 494	-86 375	
	S1313 Paikallishallinto	-1 969	-1 865	-1 835	-1 831	-1 939	
	S1314 Sosiaaliturvarahastot	101 341	104 259	110 616	114 995	115 263	
	S14+S15 Kotitaloudet ja kotitalouksia palvelevat voittoa tavoittelemattomat yhteisöt	11 700	10 703	12 091	11 339	11 401	

1) Luvut tulevat lopullisiksi yli kahden vuoden kuluttua tilastovuoden päättymisestä.

Liitetaulukko 4. Suomen maksutase 2015, milj. euroa

	Vuosi 2014	12 kk:n liukuva summa	2014/12	2015/01
1. Vaihtotase	-3 826	-3 640	137	-530
1.1 Tavarat	679	893	143	-114
1.2 Palvelut	-1 452	-1 429	-42	-137
1.3 Ensitulo	-541	-585	177	94
1.4 Tulojen uudelleenjakko	-2 512	-2 519	-141	-373
2. Pääomatase	202	201	29	12
3. Rahoitustase	-9 254	-3 984	3 497	-2 497
3.1 Suorat sijoitukset	-13 603	-17 833	1 675	-4 422
3.2 Arvopaperisijoitukset	5 461	13 736	1 112	2 158
3.3 Muut sijoitukset	-178	1 592	458	403
3.4 Johdannaiset	-727	-1 344	68	-667
3.5 Valuuttavaranto	-207	-136	183	31
4. Virheelliset ja tunnistamattomat erät	-5 630	-545	3 331	-1 979

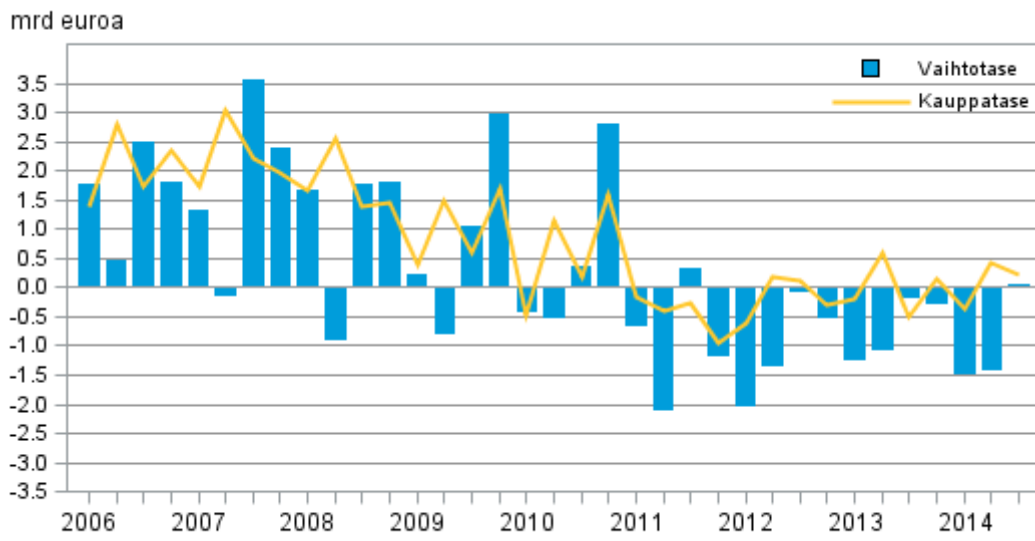
1) Luvut tulevat lopullisiksi yli kahden vuoden kuluttua tilastovuoden päättymisestä

2) Taulukossa esitettävät arvot ovat nettovirtoja ajanjakson aikana

3) Rahoitustase = saamiset - velat

Kuviot

Liitekuvio 1. Suomen vaihtotase ja kauppataase

Laatuseloste: Suomen maksutase ja ulkomainen varallisuusasema

1. Tilastotietojen relevanssi

1.1 Tietosisältö ja käyttötarkoitus

Maksutasetilasto ja ulkomainen varallisuusasema muodostavat ulkomaisten tilastojen kokonaisuuden, joka kuvaa kansantalouden ulkoista tasapainoa sekä ulkomaisia saamis- ja velkavarantoja. Tilastoa voidaan käyttää analysoitaessa kansantalouden ulkoista tasapainoa, tai saamis- ja velkasuhteita, niiden rakennetta ja kehitystä, tai vertailtaessa niitä muihin maihin.

Maksutaseella tarkoitetaan tilinpitoasetelmaa, joka kuvaa järjestelmällisesti kansantalouden ja muun maailman väliset liiketoimet tietyltä ajanjaksolta sekä reaalityökalouden että rahoituspuolen näkökulmasta. Maksutasetilasto ja ulkomainen varallisuusasema ovat osa kansantalouden tilinpitojärjestelmää.

Maksutase kattaa liiketoimet, jotka tehdään kansantalouteen kuuluvien talousyksiköiden (kotimaassa asuvien) ja muuhun maailman kuuluvien talousyksiköiden (ulkomailla asuvien) kesken. Maksutase koostuu vaihto-, pääoma- ja rahoitustaseesta.

Ulkomaisen varallisuuden tilasto kuvaa rahoitustaseen pääomavirroista syntyneitä ulkomaisia saamis- ja velkavarantoja.

Maksutaseen ja ulkomaisen varallisuuden tilastojen laadinnassa noudatetaan IMF:n maksutasekäsikirjan (6. painos vuodelta 2009) ohjeita ja suosituksia. Euroopassa maksutasetilastointia ohjeistavat Euroopan keskuspankki (rahoitustase) ja Eurostat (vaihtotase).

Maksutasetilastointi perustuu Suomen lakisääteisiin velvoitteisiin tuottaa ja raportoida maksutasetilastoa Euroopan keskuspankille (EKP) (EKP:n suuntaviivat EKP/2011/23) ja Euroopan yhteisöjen tilastotoimistolle Eurostatille (Euroopan komission asetus N:o 555/2012) sekä Kansainväliselle valuuttarahastolle (IMF).

Maksutasetta on julkaistu vuodesta 1922 lähtien, vuodesta 1948 maksutasetta on laadittu IMF:n maksutasekäsikirjan mukaisesti.

1.2 Keskeiset käsitteet ja luokitukset

Maksutasetilaston järjestelmä käyttää kuvauksessaan seuraavia tilastoyksiköitä ja niiden ryhmittelyjä

- taloudellinen alue
- institutionaaliset yksiköt ja sektorit
- Suomessa asuva, Ulkomailla asuva (residence)
- virrat ja varannot

Käytetyt luokitukset liittyvät tilastoyksiköihin:

- institutionaalinen yksikkö- ja sektoriluokitus
- rahoitusvaateiden luokittelu

Maksutasetilaston keskeisiä käsitteitä ovat :

- **Vaihtotase:** Kuvaa ulkomaisten taloustoimien, kuten tavaroiden ja palvelujen ulkomaankaupan, ensitulojen ja tulojen uudelleenjaon, vaikutusta kansantuloon ja kansantalouden säästämisen ja investointien väliseen tasapainoon.
- **Kauppataase:** Kuvaa tavaroiden ulkomaankaupan tasapainoa viennin ja tuonnin osalta.
- **Rahoitustase:** Kuvaa vaihtotaseen alijäämän rahoitusta tai ylijäämän sijoittamista ulkomaille ja koostuu suorista sijoituksista, arvopaperisijoituksista, muista sijoituksista, johdannaisista sekä keskuspankin valuuttavarannon muutoksista.

- **Ulkomainen (netto)varallisuusasema:** Kertoo rahoitussuomien ja velkojen arvon ja rakenteen tilastointiajanjakson lopussa.

2. Tilastotutkimuksen menetelmäkuvaus

Maksutasetilaston laatimiseen käytetään suoraa tiedonkeruuta ja muista taloustilastoista johdettua tietoa. Tullihallitus kerää tiedot tavaroiden ulkomaankaupasta sekä julkaisee ulkomaankauppatilastot. Tilastokeskus kerää tiedot palvelujen kansainvälisestä kaupasta, tulojen uudelleenjaosta ja pääomansiirroista. Tilastokeskus kerää yhteistyössä Suomen Pankin kanssa tiedot rahoitustaseen, pääomakorvausten ja ulkomaisen varallisuuden tilastointia varten. Seuraavaksi esitellään maksutaseen aluerien eri tietolähteet ja laadintamenetelmät.

2.1 Vaihtotase

2.1.1 Kauppatase

Maksutasetilastoinnissa tavarantuonnin arvot muutetaan Tullihallituksen ulkomaankauppatilaston cif-määräisistä tuonnin arvoista maksutaseen fob-määräisiksi arvoiksi, jolloin rahdin ja vakuutuksen osuus tavarantuonnista siirretään kuljetusmenoihin. Lisäksi Tullihallituksen ulkomaankauppatilaston tuontiin ja vientiin lisätään alustoimitukset, joihin kuuluvat muun muassa satamissa ja terminaaleissa hankitut tavarat ja polttoaineet. Maksutasetilastoinnin maittain jaetuissa tavarakauppatiedossa vienti on tilastoitu määrämään mukaan, tuonti EU-alueelta lähetysmaan mukaan.

Tullihallitus kerää kaikki tavarakaupan tilastoinnissa tarvittavat tiedot. Tiedot Suomen kaupankäynnistä EU:n ulkopuolisten kanssa saadaan tullausjärjestelmästä. EU:n sisäisestä kaupasta tuojat ja viejät ilmoittavat kuukausittain EU:n Intrastat-järjestelmän mukaiset tilastotiedot tullilaitoksen aluehallintoon, joka tarkistaa ne ja toimittaa edelleen Tullihallitukselle.

2.1.2 Palvelut

Palveluerissä käytetään Tilastokeskuksen keräämää tietoa matkailun, kuljetuksen ja ns. muiden palvelujen kaupan erilliskyselyistä.

Palvelut, matkailu

Matkailuerään tilastoidaan kaikki muut matkasta aiheutuvat menot kuin maiden väliset kuljetukset, jotka luetaan kuuluvaksi kuljetuserään. Matkailuerään kuuluviksi luetaan myös risteilyistä, kausi- ja rajatyöntekijöistä sekä ulkomaisesta opiskelusta ja sairauenhoidosta aiheutuneet menot.

Palvelut, kuljetus

Kuljetuksista valtaosa on merikuljetusrahtimenoja ja alusten maksamia ahtaus-, satama-, väylä- ja luotsimenoja. Merikuljetusrahtitulot ovat suomalaisten varustamojen ulkomaisten tavaroiden kuljetuksista ansaitsemia tuloja. Vastaavat menot ovat ulkomaisille kuljettajille maksettuja merikuljetusmenoja. Huomattava kuljetustuloerä on ulkomaisilta matkailijoilta saatu kuljetustulo, joka jakautuu merikuljetustuloon ja lentokuljetustuloon. Vastaavat menot ovat suomalaisten ulkomaisille kuljetusyrityksille maksamia menoja.

Palvelut, muut palvelut

Muihin palveluihin luetaan vakuutus- ja rahoituspalvelut, posti- ja telekommunikaatiopalvelut, rakennuspalvelut, tietotekniikka- ja informaatiopalvelut, rojalitit ja lisenssimaksut, muut liike-elämän palvelut sekä henkilökohtaiset, kulttuuri- ja virkistyspalvelut.

Tiedot ulkomaisista vakuutustuloista ja -menoista saadaan Finanssivalvonnan toteuttamasta vuosikyselystä. Kyselyssä ovat mukana kaikki Suomessa vakuutuksia myyvät yritykset. Tavaravakuutusta koskevat tiedot perustuvat pääosin Tullihallituksen määrävuosittain toteuttaman tavarakaupan rahti- ja vakuutuskyselyn tuloksiin. Lisäksi suomalaisilta yrityksiltä tiedustellaan palvelukyselyn yhteydessä niiden ulkomailta hankkimia vakuutuspalveluja.

2.1.3 Ensitulo: palkansaajakorvaukset ja pääomakorvaukset

Tuotantotekijäkorvauksiin luettavat palkat ja palkkiot sisältävät maksut ammattipalveluista ja muut henkilökohtaiset palkat ja palkkiot sekä työnantajan sosiaalivakuutusmaksut. Nämä tiedot saadaan verottajan maksuunpanotilastosta ja rajoitetusti verovelvollisten aineistosta.

Pääomakorvaukset tilastoidaan pääosin Tilastokeskuksen ja Suomen Pankin tekemien maksutasekyselyjen mukaisesti ja tiedot pääomakorvauksista laaditaan sijoituslajeittain.

2.1.4 Tulojen uudelleenjako

Vastikkeettomat tulonsiirrot jaetaan yksityisiin ja julkisiin. Yksityisten tulonsiirtotietojen laadinnassa on käytetty apuna historiallista aineistoa, hallinnollista budjettitietoa, asiantuntija-arviota sekä muiden yksityisten tulonsiirtojen tapauksessa vakuutuspalveluja koskevaa kyselyä. Julkisten tulonsiirtojen ennakkotiedot kerätään Valtiokonttorista saatavista valtion kirjanpitolietoista, ja vuoden lopussa Tilastokeskus tarkistaa ne tilinpäätösaineiston ja erityisselvitysten perusteella. Erityisselvityksiin käytetään EU:n Suomea koskevissa tilastoissaan ilmoittamia tukipalkkioiden ja muiden EU-maksujen tietoja.

2.2. Pääomatase

Pääomansiirtojen tilastotiedot perustuvat Tilastokeskuksen käytössä oleviin hallinnollisiin aineistoihin, pääasiassa valtion tilinpäätökseen.

Vaihtotaseen ja pääomataseen puuttuvien kuukausi- ja neljännesvuositietojen arviointi

Palveluerien kuukausittaiset ennakoarviot tehdään rakenteellisiin aikasarja- ja indikaattorimalleihin perustuvaa menettelyä käyttäen. Siinä estimoitavaa palvelukauppaa tarkastellaan osana koko ulkomaankauppaa. Neljännesvuosittaiset mallitulokset jaetaan kuukausille.

Tietoja korjataan kahdessa vaiheessa, ensin neljännesvuosittain, kun saadaan tilastotiedot matkailusta, kuljetuksesta ja muista palveluista. Toinen revisio ajoittuu vuosittain syyskuuhun, kun muiden palvelujen vuosikyselyn tulokset valmistuvat.

Pienten erien osalta, kuten palkkojen, yksityisten tulojen uudelleenjaon ja pääomansiirtojen, joissa tieto saadaan vuosittain, kuukausiarviot perustuvat pääsäännön mukaan edellisen vuoden tasoon, joka on jaettu tasan kuukausille.

2.3 Rahoitustase ja ulkomainen varallisuusasema

Tilastokeskus kerää yhteistyössä Suomen Pankin kanssa tiedot rahoitustaseen ja pääomakorvausten virroista sekä ulkomaisten saamisten ja velkojen varantiedoista.

Maksutasekyselyjä on nykyään kolmentyyppisiä:

1. Tilastokeskuksen ulkomaisten rahoitussaamisten ja -velkojen kuukausi- ja vuosikyselyt, joilla kerätään tiedot saamisten ja velkojen varannoista ja niiden muutoksista (netto), arvostuseristä sekä vastaavista koroista ja osingoista sektoreittain.
2. Suomen Pankin tilinhoitajayhteisöille (kotimaiset arvopaperien säilyttäjät) suunnattu kuukausittainen arvopapereiden säilytyskysely.
3. Suomen Pankin kuukausikysely ulkomaisista arvopaperisaamisista ja -veloista.

Lisäksi Suomen Pankki kerää tietoja maksutasetta varten myös EKP:n rahalaitosten ja sijoitusrahastojen tasetiedonkeruiden yhteydessä.

Tilastointijärjestelmän peruseriaatteena on kysely suoraan tiedon lähteeltä eli sijoitus- tai rahoituspäätöksiä tekevilta institutionaalisilta yksiköiltä. Maksutasekyselyt ovat luonteeltaan kokonaistutkimuksia, joista pienet yritykset on jätetty pois.

Yrityssektorin kyselyjen kehikot määritellään Tilastokeskuksen yritys- ja yhteisörekisterin perusteella. Yritysrekisterissä on tiedot noin 300 000 yhteisöstä sekä merkintä ulkomaalaisomistuksesta. Lisäksi rekisterissä on lisätietona luettelo yrityksistä, joilla on ulkomaisia tytäryrityksiä. Kehikkoja täydennetään verohallinnolta saatavien 15 000 suurimman yrityksen tasetietojen sekä kyselyistä saatujen tietojen perusteella. Yrityssektorin maksutasekyselyihin otetaan mukaan sellaiset yritykset, joiden ulkomaisten

saamisten ja velkojen ennakkoidaan näiden tietolähteiden perusteella olevan suurimpia. Käytännössä kuukausikyselyn piirissä on viime vuosina ollut noin 90–140 yritystä ja vuosikyselyissä yhteensä noin 1 000–1 200 yritystä.

Rahalaitosten ja sijoitusrahastojen määritelmien ulkopuolelle jäävät muut rahoitussektorin toimijat valitaan maksutasekyselyihin Finanssivalvonnan tietojen, verohallinnon tasetietojen ja yritysrekisterin avulla samalla tavalla kuin yrityssektorin tapauksessa.

3. Tietojen oikeellisuus ja tarkkuus

Maksutasetilastojen laadun ylläpitämiseksi ja parantamiseksi on kiinnitetty suurta huomiota käytännön kyselykehikkojen määrittelyyn ja rekisterien tarkkuuteen. Tilastointiin vaikuttavat rahoitusmarkkinoiden ja yrityssektorin institutionaaliset muutokset on pyritty ottamaan huomioon. Rahoitustaseessa työeläkelaitosten nopeasti kasvava ulkomainen sijoitustoiminta on muuttanut pääomanliikkeiden sektorirakennetta. Yritysten ulkomailla olevat rahoituskeskukset lisäävät yritysten sisäisten, suoriin sijoituksiin tilastoitavien, lyhytaikaisten pääomanliikkeiden vaihtelua. Monikansallisten pankkikonsernien sisäiset pääomavirrat näkyvät erityisesti muissa sijoituksissa. Yrityskaupat aiheuttavat suuria heilahteluja niin suoriin sijoituksiin kuin arvopaperisijoituksiinkin. Tietojen oikeellisuutta ja tarkkuutta tarkastellaan säännöllisesti. Paljon otantavirhettä tärkeämpiä virhelähteitä ovat kehikkovirhe ja mittausvirhe. Kehikkovirhettä syntyy rekisterien jälkeensä jääneisyydestä, kun kaikkia vastaajia ei löydetä, ja mittausvirhettä vastaajien tulkitessa väärin kyselyn tiedonantovaatimusta. Suomen tilastot ovat herkkiä juuri kehikko- ja mittausvirheiden suhteen, koska Suomessa on kansantalouden kokoon verrattuna erittäin suuria kansainvälisiä yrityksiä.

Maksutaseen tilastovirhe

Maksutaseen kahdenkertaisen kirjanpidon periaatteiden mukaisesti maksutaseen osatekijöiden, eli vaihto- ja pääomataseen ja rahoitustaseen summa on nolla. Käytännössä loppusumma on yleensä positiivinen tai negatiivinen luku.

Virheelliset ja tunnistamattomat erät kokonaisuutena ovat kaikkien maksutaseen erien virheiden ja puuttuvien tietojen nettosuure.

Laskennallisesti virhetermillä saatetaan kirjausten yhteenlaskun loppusumma keinotekoisesti nollassi, eli termi on itseisarvoltaan yhtä suuri mutta erimerkinen kuin muutoin lopputuloksena oleva luku. Tilastovirhe on suhteellisesti suurempi kuukausi- ja neljännesvuositilastossa kuin vuositasolla, koska jälkimmäisessä tarkastelussa monet ajoituserot häviävät. Suurten kansainvälisten yritysten ulkomaiset liiketoimet aiheuttavat tilastoihin huomattavaa vaihtelua, ja niiden liiketoimien vastaerät eivät rahaliiton oloissa välttämättä tule näkyviin Suomen maksutasetilastossa. Lisäksi ajoituserot kirjauksissa saattavat näkyä suurina tilastovirheinä tai peräkkäisinä suurina erimerkkisinä tilastovirheinä.

Vuosikyselyihin perustuvat tiedot arvioidaan tilastovuoden kuukausi- ja neljännesvuosiennakkotilastoihin. Siten tietojen saanti täydentyy ajan mittaan, mikä saattaa johtaa huomattaviin korjauksiin tilastoissa. Suurimmat korjaukset ovat johtuneet yritysten voitonjakotietojen ja uudelleen sijoitettuja voittoja koskevien tietojen saamisesta käyttöön vasta tilastovuotta seuraavan vuoden syksyllä. Tullihallitus korjaa kuukausittaisia ulkomaankauppatietoja vähitellen tilastovuotta seuraavan vuoden kevääseen saakka. Sen sijaan palvelujen ulkomaankaupan käsitteen ja tilastoinnin tarkentaminen on johtanut palveluerien tietojen merkittäviin tasotarkistuksiin 2000-luvun loppupuolella.

4. Julkaistujen tietojen ajantasaisuus ja oikea-aikaisuus

Kuukausittainen maksutase julkaistaan noin 6 viikon kuluttua tilastokuukauden päättymisestä heti ulkomaankauppatilaston julkaisemisen jälkeen. Kunkin kuukausitiedotteen yhteydessä korjataan myös edellisen kuukauden tiedot. Kuukausitilastoihin arvioidaan neljännesvuosittain ja vuosittain kerättävät tiedot. Laajemmat vuositiedot valmistuvat noin 10 viikossa. Kuukausi- ja neljännesvuositietojen keskinäinen tarkennus- ja korjausrhythmi on sovitettu yhteen. Vuositiedot suorien sijoitusten vuosikyselyistä ja muiden palvelujen kyselyistä valmistuvat tilastovuotta seuraavan vuoden syksyyn mennessä, kun kaikki perustiedot on saatu. EKP:n ja Eurostatin korjausrhythmin mukaan suurimmat korjaukset tehdään aina maaliskuun ja

syyskuun lopussa. Tuolloin korjataan kaikki edellisen vuoden kuukausi- ja neljännesvuositiedot, jotta ne saadaan yhteneviksi korjattavien vuositasen lukujen kanssa. Myös päättynyttä vuotta edeltävän vuoden tietoja korjataan. Luvut tulevat lopullisiksi yli kahden vuoden kuluttua tilastovuoden päättymisestä.

5. Tietojen saatavuus ja selkeys

Maksutasetiedot julkaistaan Tilastokeskuksen verkkosivulla. Tilastokeskus julkistaa kuukausittain maksutasetiedotteen ja neljännesvuosittain hieman yksityiskohtaisemmat maksutaseen, ulkomaisen varallisuuden sekä ulkomaisen bruttovelan tiedot. Maksutaseen ja ulkomaisen varallisuusarvosanan vuosijulkaisu sisältää pitkiä aikasarjoja maksutaseen ja ulkomaisen varallisuuden eristä sekä ristiintaulukointeja sektoreittain ja vaateittain. Vaihtotaseen erien tiedot on vuosijulkaisussa luokiteltu yksityiskohtaisesti palveluerittäin.

6. Tietojen vertailukelpoisuus

Maksutasetilastoa laaditaan kansainvälisten tilastostandardien ja IMF:n maksutasekäsikirjan (6. painos vuodelta 2009) mukaisesti, mikä takaa tilaston vertailukelpoisuuden. Sekä OECD että IMF ovat julkaisseet uudistetut tilastointistandardinsa. Uusien standardien mukaisten tilastojen julkaisu Suomessa alkoi kesällä 2014.

Vanhojen standardien mukaiset maittaiset ja toimialoittaiset kanta- ja virtatiedot ovat saatavilla Suomen Pankin verkkosivujen kautta neljännesvuositietojen osalta 14.9.2014 saakka ja vuositiedot 16.9.2014 saakka. <http://www.suomenpankki.fi/fi/tilastot/maksutase/Pages/taulukot.aspx>

7. Selkeys ja yhtenäisyys

Maksutase ja ulkomainen varallisuusarvosana ovat osaksi muista tilastoista johdettu tilasto. Lähdetilastojen ja maksutaseen välillä on eroja muun muassa tiettyjen erien laskennoista tai käsitteiden määrittelyistä johtuen. Esimerkkinä tällaisesta erästä on tavaroiden ulkomaankauppa.

Lisätietoja

Mira Malhotra 029 551 3411

Tapio Kuusisto 029 551 3318

Vastaava tilastojohtaja:

Leena Storgårds

www.tilastokeskus.fi

Lähde: Maksutase ja ulkomainen varallisuusasema, Tilastokeskus

Asiakaspalaute: www.tilastokeskus.fi/palaute

Tietopalvelu ja viestintä, Tilastokeskus
puh. 029 551 2220
www.tilastokeskus.fi

ISSN 2342-3463 (pdf)

Julkaisutilaukset, Edita Publishing Oy
puh. 020 450 05
asiakaspalvelu.publishing@edita.fi
www.editapublishing.fi